

Sol Nova Samhälle 9

Bearbetad text och bild

Information till läraren

Originalbokens ISBN: 978-91-27-45395-1

SPSM-verksnummer: 41289

Den här läraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur det pedagogiskt anpassade läromedlet skiljer sig från originalläromedlet och om hur ni kan arbeta med det.

Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom att text och bilder bearbetas. Bearbetningen av läromedlet innebär att eleven kan använda samma läromedel som sina seende klasskamrater. Innehållet har samma syfte, nivå och pedagogiska innehåll som originalet.

SPSM producerar e-böcker i Textview- och HTML-format. Läromedlet kan också framställas i tryckt punktskrift. E-boksformatet HTML kan finnas i två olika versioner, en version med bearbetad text och bild och en obearbetad version.

Till det anpassade läromedlet kan det finnas tillhörande svällpappersbilder. Plocka upp eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Detta för att bilder och punktskrift inte ska skadas.

Till svällpappersbilderna finns en separat läraranvisning. I den finns det tips på hur man avläser och utforskar en taktill bild tillsammans med eleven. Läraranvisningen bifogas med leveransen av svällpappersbilderna men den finns också som nedladdningsbar pdf i SPSM:s webbutik.

Du kan behöva ytterligare vägledning gällande punktskrift. Se till att ha tillgång till Punktskriftsnämndens handledningar. De finns som nedladdningsbara pdf:er på Punktskriftsnämndens hemsida. I handledningarna står det exempelvis hur olika punktskriftstecken ser ut i punktskriftsboken och på svällpappersbilderna.

Följande skrifter är bra att ha till hands:

- *Svenska skrivregler för punktskrift*, Punktskriftsnämnden
- *Punktskriftens skrivregler för matematik och naturvetenskap*, Punktskriftsnämnden
- *Fonetik och punktskrift*, Punktskriftsnämnden
- *Räkna med mig*, SPSM

Har du frågor, eller vill dela med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av detta läromedel, mejla till anpassningsfunktionen@spsm.se.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på telefonnummer 010-473 57 11.

Trevlig läsning!

Innehåll

E-bok i HTML-format	1
E-bok i Textview-format	1
Tryckt punktskrift	2
Generella förändringar av boken	3
Sidspecifika förändringar.....	4
Pedagogiska tips	5
Bildbeskrivningar	7

Information om de olika formaten och text till läsaren

E-bok i HTML-format

Webbläsare

En bok i HTML-format läser du i en webbläsare. Tänk på att boken kan se olika ut i olika webbläsare. Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. Kontakta SPSM om ni får problem med webbläsare.

Till läsaren av den bearbetade boken

I den pedagogiskt bearbetade boken finns en text som riktar sig till eleven och som kan vara bra att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Samma text hittar du här. Läs denna text tillsammans med eleven.

Till boken finns svällpappersbilder.

Det finns bildbeskrivningar till nästan alla bilder i boken.

Bilder har flyttats mellan sidor.

Stavfel och några andra fel i förlagan har rättats.

E-bok i Textview-format

En e-bok i Textview-format läser du i läsprogrammet Textview. Läsprogrammet finns att ladda ned gratis från Myndigheten för tillgängliga medier. Textview finns endast för Windows-datorer.

Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. En e-bok i Textview-format är organiserad som en pärm med flikar.

Stilsorter som till exempel fet eller kursiv stil återges inte i Textview-boken. Eventuell markerad text skrivs istället med VERSALER.

Till läsaren av den bearbetade boken

I den pedagogiskt bearbetade boken finns en text som riktar sig till eleven och som kan vara bra att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Samma text hittar du här. Läs denna text tillsammans med eleven.

Till boken finns svällpappersbilder.

Det finns bildbeskrivningar till nästan alla bilder i boken.

Bilder har flyttats mellan sidor.

Stavfel och några andra fel i förlagan har rättats.

Fet och kursiv stil skrivs med stora bokstäver.

Tryckt punktskrift

Punktskrift kan tryckas på två olika sätt. För de som är ovana punktskriftsläsare är punktskriften tryckt med dubbelt radavstånd. Det kallas för glesskrift. För de som är mer vana är punktskriften tryckt med enkelt radavstånd, så kallad tätskrift. Boken kan även tryckas enkelsidigt eller dubbelsidigt.

Svartskriftskopia av punktskriftsboken

Följ med i elevens bok! För att du ska kunna läsa samma text som eleven läser finns en nedladdningsbar pdf som heter **Svartskriftskopia av punktskriftsboken**. Där kan du se hur hela boken, sida för sida, är pedagogiskt bearbetad.

Pdf:en är en spegling av punktskriftsboken, men i svartskrift, vilket innebär att punktskriftens förtecken för siffror, versaler, stilsorter och liknande återges med svartskriftstecken. Till exempel kommer du att se siffertecknet (p3456) som tecknet #, och versaltecknet (p6) som tecknet _ före bokstaven.

Pdf:en finns att ladda ner i SPSM:s webbutik, <https://webbutiken.spsm.se/>

Sök på bokens titel i SPSM:s webbutik och ladda ner pdf:en som heter **Svartskriftskopia av punktskriftsboken**. Ett tips om du vill skriva ut den är att skriva ut flera miniatyrsidor på samma ark. Det går förstås också bra att läsa **Svartskriftskopia av punktskriftsboken** digitalt.

Till läsaren av den bearbetade boken

I den pedagogiskt bearbetade boken finns en text som riktar sig till eleven och som kan vara bra att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Samma text hittar du här. Läs denna text tillsammans med eleven.

Till boken finns svällpappersbilder.

Det finns bildbeskrivningar till nästan alla bilder i boken.

Bilder har flyttats mellan sidor.

Stavfel och några andra fel i förlagan har rättats.

Generella förändringar av boken

I detta avsnitt beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens läromedel, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade.

Titta i elevens e-bok, eller i Svartskriftskopia av punktskriftsboken, för att se exakt hur det pedagogiskt bearbetade läromedlet skiljer sig från originalboken.

- Eventuella stavfel från originaltexten kan ha korrigerats.
- Till boken finns svällpappersbilder som bilaga.
Svällpappersbilder: sid. 29, 59, 64 Diagram, 94 världskarta.
- Bilder som är viktiga för förståelse av texten har återgetts som bildbeskrivningar och/eller svällpappersbilder.
- Några bilder med lågt informationsvärde har strukits.
- Bilder har flyttats på, och mellan, sidorna för att underlätta läsning.
- Onödiga versaler i rubriker och bildtexter har ändrats till gemener.
- Boken innehåller fet och kursiv stil.
- En längre tabell (sid. 103) har gjorts om till lista.
- Texttrutor har till största delen strukits och deras innehåll har i så fall ställts upp som listor eller brödtext.
- Focus på-texterna har fått tillägget "Focus på:" före rubriken. Även uppgifterna har tillägget.
- Den nedre tabellen på sid. 95 har även den fått kolumnrubrikerna Diska, Dammsuga och Total tid.

Särskilt för Textview

- Kursiv- och fetstil har ersatts med versaler.

Sidspecifika förändringar

Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar, förutom de generella, som vi vill göra dig särskilt uppmärksam på. Det kan vara uppgifter som har utgått eller sidspecifika instruktioner till dig som lärare, till exempel att ta fram konkret material. Det kan också handla om att återanvända uppgifter eller bilder från tidigare avsnitt.

103

Tabellen har strukits och innehållet har i stället återgivits som lista.

Detaljhandelns e-handel 2018–2020 i sju länder/ekonomier

Nyckel:

md = miljarder dollar

Detaljhandelns e-handel (md)

Australien:

2018: 13,5

2019: 14,4

2020: 22,9

Kanada:

2018: 13,9

2019: 16,5

2020: 28,1

(och så vidare)

Den totala detaljhandeln (md)

Australien:

2018: 239

2019: 229

2020: 242

(och så vidare)

Pedagogiska tips

I detta avsnitt hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med boken. Här finns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som ni kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.

Tid, förförståelse, individuell genomgång och syntolkning

- Den punktskriftsläsande eleven behöver mer tid till uppgifterna och det är elevens rättighet att få tillräckligt med tid även vid prov.
- Eleven med synnedsättning behöver förförståelse inför momentet eller uppgiften som kommer. Till exempel att få tid att läsa igenom text eller bildbeskrivningar eller titta på svällpappersbilden innan eleven lyssnar på en hörövning eller ska genomföra en uppgift.
- Du behöver syntolka bilder, dels de som visas tillsammans i klassrummet och dels individuellt till eleven. Informationen från bildbeskrivningar eller svällpappersbilder kan aldrig ge exakt samma information som seende elever får genom att titta på bilderna. Samtal om bilderna som förekommer i boken kan ge extra information som eleven kan ha nytta av för att få samma förståelse som sina seende klasskamrater.
- Om boken innehåller återkommande figurer eller personer behöver eleven få en presentation av dessa.
- Det som är allmänt känt som till exempel kända personer, berömda byggnader, konstverk och så vidare bör beskrivas.

Praktiskt arbetssätt för eleven och läraren

- Eleven behöver god ordning på sin dokumentation av svar och liknande genom att ha särskilda mappar för olika böcker/ämnen på sin dator där de kan lagra sina filer.
- Eleven kan anteckna kapitel, avsnitt och sedan uppgiftsnummer vid svar.
- Markera kapitlets styckeordlista i punktskriftsboken med gem eller liknande, så att det går snabbt att växla mellan text och ordlista.
- Praktiska hjälpmedel kan vara häftmassa eller vaxsnören för att markera saker.
- Var inte rädd för att klippa isär svällpappersbilder om det passar din elev bättre att arbeta med ett objekt i taget.
- Du kan också täcka delar av svällpappersarket med till exempel ett blankt papper om det är för många objekt på svällpappersarket.
- Eleven behöver förstås tillgång till grundutrustning såsom kartor och andra basbilder i svällpapper. Du hittar dessa i webbutiken.

- Hjälp eleven att undersöka och förstå sig på tabeller och hur dessa kan vara uppställda. Många gånger bearbetas tabeller till listor i de bearbetade läromedlen, men färdigheten att läsa tabeller har man nytta av.
- Undersök den information som finns på SPSM:s webbplatser:
 - <https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/synnedsattning/>
 - <https://webbutiken.spsm.se/>
 - <https://www.spsm.se/stod-och-rad/sprak-och-kommunikation/punktskrift/>

Rita egna bilder

- Om du ritar bilder till eleven, förenkla så mycket som möjligt. Glöm inte att förklara bild och sammanhang tydligt.
- Ritmuff eller vanligt papper på en Blackboard (artikelnummer 10326) kan användas för att rita och förklara enkla bilder eller förhållanden. Dessa kan även användas av eleven själv.
- Att använda dessa ritverktyg i kombination med korkplatta är ett annat sätt. Då kan man sticka nålar i bilden och dra sträckor med tråd.
- Vaxsnöre är också ett användbart material för att skapa egna bilder eller markera saker på svällpappersbilder.

Bildbeskrivningar

Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

6

Foto. En stor skara ungdomar håller upp olika plakater och lyfter vantklädda nävar mot skyn. Flera av deltagarna bär samiska folkdräkter. På plakaten står det bland annat "Stop "green" colonialism" och "Stand with the guardians of the land".

I första ledet står miljöaktivisten Greta Thunberg iförd röd jacka.

I bakgrunden skymtar snöklädda grantoppar.

8

Schematisk teckning. Samhällskunskap omfattar ämnena statsvetenskap, sociologi, juridik, media- och kommunikationsvetenskap samt ekonomi – det sistnämnda ämnet omfattar i sin tur privatekonomi, internationell ekonomi och nationalekonomi.

9

Foto. Vy över en stor nybyggd industrianläggning mot en bakgrund av milsvida barrskogar.

10

Teckning. Mitt i en cirkel ligger ett samhälle med bostäder, skolor, fabriker och vindmøllor. Detta samhälle är omgivet av de sex "aktörerna" politiker, organisationer, fackförbund, företag, influencers och banker som från olika håll drar i rep som är fästade i samhället.

18

Samhällsvetare kan:

1. Identifiera problem, orsaker och konsekvenser. Hur kan vi förstå samhällsproblemen?
2. Granska och belägga. Hur kan vi veta något om samhället?
3. Teorier och modeller. Hur kan vi förstå samhällets komplexitet?
4. Jämföra. Hur kan vi bedöma samhällsproblems omfattning eller betydelse?
5. Skifta perspektiv. Hur kan vi förstå andra individer i samhället?
6. Värdera och ta ställning. Hur kan vi fatta välgrundade samhällsbeslut?

19

Schematisk modell som utgår från 1: samhällsfrågan för att sedan undersöka 2: orsaker, följt av 3: konsekvenser och 4: möjliga åtgärder. Dessa åtgärder kan i sin tur påverka såväl orsaker som konsekvenser.

21

Foto. Fyra elever sitter och samtalar runt ett bord. De två som sitter med ryggen mot kameran använder sig av skärmar. En av de andra eleverna håller i en penna.

25

Foto. Mobiltelefon och kortterminal.

27

Foto. Sminkavdelningen på ett stort varuhus sedd uppifrån.

28

Diagram där x-axeln anger "Antal jackor" och y-axeln "Pris i kronor".

En diagonal "nedåtlutande" kurva som anger "Efterfrågan" visar hur efterfrågan sjunker med stigande pris.

Följande två punkter längs kurvan är utmärkta:

- När priset per jacka är 800 kr efterfrågas 100 jackor.
- När priset per jacka är 400 kr efterfrågas 200 jackor.

28

Samma diagram som i den föregående bilden, men, med den skillnaden att den nu "uppåtlutande" kurvan istället för efterfrågan visar utbud.

Den diagonala utbudskurvan anger hur utbudet/mängden ökar med stigande pris.

Följande två punkter längs kurvan är utmärkta:

- När priset per jacka är 400 kr uppgår utbudet till 100 jackor.
- När priset per jacka är 800 kr uppgår utbudet till 200 jackor.

29

Jämviktspris. Samma diagram över priset på jackor som redan återgivits på den föregående sidan.

Här omfattar emellertid diagrammet kurvorna för såväl efterfrågan som utbud.

Den punkt där de två diagonala kurvorna korsar varandra så att de bildar ett kryss utgör jämviktspriset (600 kr per jacka vid utbudet/antalet 150 jackor).

29

Samma sorts diagram som i det närmast föregående exemplet på denna sida – men med den skillnaden att x-axeln nu anger "Kvantitet, antal mobiltelefoner" på en skala från 0 till 6000 (med tre skalsteg om 2000 vardera).

30

Foto. Kvinnor som arbetar med att sy jeans i en fabrikslokal. Runt dem ligger högar av material och färdigsydda plagg. En infälld bild återger en hand som plockar ut ett par hopvikta jeans ur en hylla.

31

Foto. Varmt klädda människor köar vid bröddisken.

32

Två foton. Kamouflerad soldat med automatvapen och interiören i ett stort bibliotek.

34

Schematisk modell i form av en cirkel (siffrorna är tillagda i bildbeskrivningen):

1. Råvara (t.ex. skog)
2. Hållbar design (t.ex. glödlampa)
3. Tillverkning/återtillverkning
4. Användning/återanvändning
5. Insamling
6. Återvinning
7. Råvara

(och så vidare)

34

Foto. Pressade balar med begagnade kläder. Vissa av balarna innehåller bara ljusa och vita kläder, andra endast färgade kläder.

35

Foto. Familj som intar en måltid tillsammans. På bordet står grovt bröd, frukt, grönsaker och frukostflingor.

36

Kurvdiagram med sex kurvor. BNP per capita, 1700–2018 angivet i antal tusen dollar.

- USA: Från ca 2 vid 1700-talets början inträder en mycket långsam ökning efter 1800 till < 5 år 1850. Under andra halvan av 1800-talet ökar BNP snabbare och når upp till 10 år 1900. Under 1900-talet ökar BNP allt snabbare – kurvan blir allt brantare (förutom ett "hack" i början av 1930-talet). Efter år 2000 överskrider BNP 50!
- Sverige: Sveriges BNP är lägre än USA:s fram till andra hälften av 1800-talet då en allt snabbare ökning inleds så att BNP uppgår till < 5 år 1900 och 10 år 1950. Kurvan för Sverige löper sedan i stort sett parallellt med den amerikanska – om än på en lägre nivå – och når 45 efter år 2018.
- Argentina: Kurvan börjar under 1800-talets senare hälft och når ca 5 år 1900. Fram till 1900-talets mitt följer utvecklingen samma mönster som i Sverige, men ökningen under 1900-talets andra hälft är betydligt långsammare så att BNP når < 20 år 2018.
- Kina: BNP ligger på 1 ända fram till slutet av 1970-talet då en allt snabbare ökning inträder så att BNP år 2018 ligger på ca 12.
- Sydafrika: BNP ligger på ca 2 vid 1900-talets början. Under 1930-talet inleds en ökning till ca 6 på 1970-talet. Under 1990-talet inleds en snabbare ökning så att BNP år 2018 ligger på ca 12.

- Nigeria: Från 1970-talet till 2018 ligger BNP i stort sett oförändrat på 1.

37

Foto. Fasaden på ett flervåningshus med många våningsplan. På utsidan av de flesta av lägenheterna sitter något som ser ut som små vita lådor med fläktar.

38

Schematisk bild. Hushållen, den offentliga sektorn, företagen och bankerna bildar det ekonomiska kretsloppet tillsammans.

- Hushållen och företagen betalar skatt till den offentliga sektorn. Hushållen får i gengäld löner och bidrag, företagen får bidrag och subventioner.
- Hushållen och företagen betalar räntor och lån till bankerna och får i gengäld räntor och lån från samma banker.
- Hushållen betalar för varor och tjänster från företagen och får löner från företagen.

41

Målning. En man och en kvinna sitter sida vid sida vid ett bord och räknar mynt som ligger i en liten hög på bordsskivan.

Mannen har en liten grund låda med fack och ett öppnat lock framför sig, kvinnan en uppslagen bok som hon bläddrar i.

44

Foto. En man går på ett stort fält täckt med långa rader av döda buskar med bruna blad.

45

Diagram med en kurva. Utvecklingen av Sveriges BNP under perioden 1950–2020 angivet i antal miljarder kronor.

Diagrammet visar en i stort sett obruten ökning från 864 miljarder år 1950 till 5 191 miljarder år 2020.

45

Schematisk modell där en grön uppåtgående spiral representerar goda tider då många har arbete, vilket leder till ökad konsumtion och att företagen går bra, vilket i sin tur leder till att fler får arbete (och så vidare).

46

Foto. Kraftledningar avtecknar sig mot en skymmande vinterhimmel.

46

Schematisk modell där en röd nedåtgående spiral representerar sämre tider då många blir arbetslösa, vilket leder till mindre konsumtion och att företagen därmed går sämre, vilket i sin tur leder till att fler blir arbetslösa (och så vidare).

47

Hushållens utgifter (angivna i procent):

- boende 23,9
- livsmedel och alkoholfria drycker 13,9
- transport 13,0
- rekreation och kultur 12,1
- restauranger och logi 7,8
- diverse varor och tjänster 7,2
- inventarier och hushållsvaror 6,4
- kläder och skor 4,6
- alkoholhaltiga drycker och tobak 3,7
- post och telekommunikation 3,6
- hälso- och sjukvård 3,4
- utbildning 0,4

48

Foto. Stort åttavåningshus omgivet av liknande byggnader.

51

Foto. Elbil som laddas utomhus vid en så kallad laddstolpe.

53

Foto taget uppifrån. Människor rör sig ut och in från en liten låg glaskupol på en öppen stenlagd plats. En ledbuss passerar på den intilliggande gatan.

56

Foto. En hantverkare arbetar med att täcka ett sluttande tak med solceller.

57

Foto. Tre personer sitter i en panel under en bild av jorden och texten "United Nations Climate Change". Två av dem bär munskydd.

59

Stapeldiagram. Sveriges BNP-utveckling 1951–2020 angiven i procent (alla tal i bildbeskrivningen är ungefärliga).

- 1951–1960: Under större delen av decenniet ligger BNP mellan 2 och 3. Undantagen utgörs av 1952 (under 2), 1954 (6) och 1959 (under 5).
- 1961–1970: Under första halvan av decenniet ligger BNP mellan 4 och 5. Undantagen utgörs av 1964 (nästan 7). Under andra halvan av 1960-talet sjunker BNP inledningsvis (1966 till strax över 2) för att sedan åter stiga till nästan 7 1970!

- 1971–1980: BNP sjunker till mindre än 1 1971. Fram till 1973 följer en ökning till 4 som sedan följs av en sjunkande trend under andra halvan av 70-talet till -1,5 1977! Under resten av perioden fluktuerar (skiftar) BNP mellan < 2 och < 4 .
- 1981–1990: 1981 ligger BNP strax under minusstrecket. Därefter följer en ökning till > 4 1984. Under resten av 80-talet fluktuerar BNP någonstans mellan 2 och 3 för att 1990 sjunka till < 1 .
- 1991–2000: De tre första åren (1991–1993) sjunker BNP från -1 till nästan -2. Under resten av 90-talet ligger BNP över 4 med undantag för de två åren 1996 ($> 2,5$) och 1997 (ca 3).
- 2001–2010: De första tre åren ligger BNP kring 2. Under de följande fyra åren fluktuerar BNP mellan > 4 och < 3 . 2008 sjunker BNP drastiskt till -0,5. 2009 sjunker BNP till under 5,5! (den lägsta nivån i hela diagrammet). Nästa år, 2010, stiger BNP till 6!
- 2011–2020: BNP sjunker de två första åren och hamnar på ca -0,25 2012. Därefter sker en snabb ökning till 4,5 2015. De följande fyra åren sjunker BNP från $> 2,5$ till 2 för att sedan, 2020 "dippa" ned till < -2 .

62

Teckning. Människor i olika åldrar faller fritt. Under dem står två personer som håller i ett långt skyddsnet. Till vänster är skydds nätet tätt och ger mycket skydd. Till höger är däremot skydds nätet glest och ger lite skydd.

63

Svartvitt foto. En mamma som har med sig en liten pojke får sitt barnbidrag av en ung kvinna som sitter bakom en disk.

64

Målning och diagram.

Målningen är utförd i allmogestil och återger livet som ett halvcirkelformat valv som upptill är försett med en trappa där varje trappsteg representerar ett årtionde i två människors (ett gift pars) liv.

Trappan omfattar 9 trappsteg med början till vänster med barndomen (10 år), höjdpunkten över valvets mitt (50 år) till ålderdomens slutfas (90 år).

Mitt i valvet (under trappan) växer ett stort och lummigt träd.

Till höger om trädet (mittemot "90-års steget" står döden i gestalt av ett benrangel med en lie.

Till vänster om trädet har en naken människogestalt stigit upp ur en öppnad grav.

Diagrammet återger hur mycket av välfärden som kommer oss till del under loppet av vårt liv och hur vi får bidra med till samma välfärd under vårt liv.

Välfärdstjänster:

- Kollektiva nyttigheter som försvar, rättsväsende med mera får vi tillgång till under hela vårt liv.
- 0–16 år: barnbidrag
- 0–7 år: förskola
- 7–16 år: grundskola
- 16–18 år: gymnasieskolan
- Från 18 år till 30-årsåldern: högskola.
- Från 18 till 65 år: föräldrapenning, sjukvård med mera
- från 65 år och framåt: Pension.

16 år och framåt: Intäkter till välfärden (Innebär störst utgifter för individen i åldrarna 18–65 år):

- inkomstskatt, fastighetsavgift med mera
- moms och punktskatter
- sociala avgifter

66

Skylt på en byggnad med namnen på tre myndigheter: Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten samt Skatteverket.

67

Schematisk modell. Folket betalar via skatter och avgifter till socialförsäkringar som förser dem med pension, barnbidrag och sjukpenning.

70

Foto. Ett demonstrationståg där deltagarna håller upp plakat med "Stoppa vinster i välfärden" och "Fy på er Alliansen!".

77

Foto. En patient får hjälp med gångträning av en fysioterapeut.

80

Diagram med två kurvor. Medellivslängd vid födelsen 1900–2020. Diagram med två kurvor (för kvinnor respektive män).

Kurvorna återger en ständigt ökande medellivslängd för båda könen förutom ett djupt "hack" kring åren 1918–1920 och en mycket grundare nedgång under 1940-talets första hälft.

Under hela den aktuella perioden råder emellertid ett "gap" av varierande storlek mellan könen så att kvinnornas lever genomsnittligt längre än männen. Detta gap är som störst mellan 1965 och 1995.

Följande fyra kommenterande texter är infogade i diagrammet:

- Spanska sjukan var en pandemi som varade 1918-1920.
- Under några krisår under andra världskriget minskade medellivslängden.
- Största ökningen sker 1994 med drygt 0,5 år.
- Sveriges medellivslängd sjönk under 2021, i hög utsträckning på grund av att många äldre avled i covid-19.

80

Stapeldiagram med elva staplar.

Förändrat behov av antal anställda fram till och med 2026 (angivna sifferuppgifter är ungefärliga).

- Förskola 21 000
- Grundskola < 30 000
- Gymnasieskola 12 000
- Övrig utbildning > 1 000
- Äldre- och funktionsnedsatta 68 000
- Övrigt kommun 28 000
- Primärvård 5 000
- Psykiatrisk vård 3 000
- Somatisk vård 20 000
- Tandvård 2 000
- Övrig hälso- och sjukvård 2 500

85

Schematisk modell. De sysselsatta och arbetslösa utgör arbetskraften i befolkningen.

I arbetskraften:

Arbetslösa

Sysselsatta (som omfattar):

- I arbete
- Frånvarande hela veckan
- Frånvarande p g a sjukdom
- Frånvarande p g a semester
- Frånvarande p g a föräldraledighet
- Frånvarande p g a övriga skäl

Ej i arbetskraften (som omfattar):

- Sjuka
- Pensionärer
- Heltidsstuderande
- Övriga

89

Foto. Tonårstjejer som utför ett koordinerat (samövat) dansnummer på en scen.

91

Foto. En lång rad med stora lastbilar på en asfalterad plan.

94

Världskarta. Hög-, medel- och låginkomstländer i världen.

Låginkomstländer < 1 000 dollar:

- Karibien: Haiti
- Afrika söder om Sahara: Guinea, Sierra Leone, Liberia, Mali, Burkina Faso, Togo, Benin, Niger, Tchad, Centralafrikanska Republiken, Sudan, Sydsudan, Eritrea, Etiopien, Somalia, Demokratiska republiken Kongo, Uganda, Rwanda, Burundi, Malawi, Moçambique, Madagaskar.
- Asien: Syrien, Jemen, Afghanistan, Tadzjikistan, Nordkorea

Medelinkomstländer

1 001–4 000 dollar:

- Latinamerika: El Salvador, Honduras, Nicaragua och Bolivia.
- Europa: Ukraina, Moldavien.
- Asien: Uzbekistan, Kirgizistan, Mongoliet, Pakistan, Indien, Nepal, Bhutan, Bangladesh, Burma, Laos, Vietnam, Kambodja, Filippinerna.
- Oceanien: Papua Nya Guinea.
- Afrika väster och norr om Sahara: Senegal, Mauretanium, Västsahara, Marocko, Egypten.
- Afrika söder om Sahara: Mauretanium, Senegal, Elfenbenskusten, Ghana, Nigeria. Kamerun, Kongo, Angola, Zimbabwe, Zambia, Tanzania, Kenya.

4 001–12 500 dollar:

- Latinamerika: De flesta av länderna i området. Undantagen utgörs av San Salvador, Honduras, Nicaragua, Panama, Haiti, Bolivia, Chile och Uruguay
- Europa och Asien: Vitryssland, Slovenien, Kroatien, Bosnien Hercegovina, Serbien, Kosovo, Makedonien, Albanien, Bulgarien, Ryssland, Kazakstan, Turkiet, Georgien, Armenien, Azerbajdzjan, Libanon, Jordanien, Irak, Iran, Kina, Thailand, Indonesien, Malaysia.
- Afrika söder om Sahara: Gabon, Namibia, Botswana, Sydafrika.

Höginkomstländer > 12 500 dollar:

- Nordamerika: USA och Kanada
- Latinamerika: Panama, Chile och Uruguay.
- Europa: De flesta av länderna i Syd-, Väst- och Centraleuropa, samt Rumänien och Grekland.
- Asien: Israel, Saudiarabien, Oman, Jemen, Sydkorea, Japan.

- Oceanien: Australien, Nya Zeeland.

99

Diagram med en kurva. Den globala exporten som andel av BNP angiven i procent 1970–2020.

Från 1970 till 1980 inträffar en snabb ökning från > 12 till > 20. Efter 1980 sjunker den globala exportens andel så att den ligger på > 16 mot 1980-talets slut. Denna nedgång följs av en förnyad uppgång som fortsätter under 1990-talet och större delen av 2010-talet då exportens andel uppgår till ca 31 procent. Under resten av den aktuella perioden fluktuerar (skiftar) exportens andel mellan ca 26 och 30 procent.

101

Webbplats med följande text:

Facebook Fact-Checkers Spot Less Than 1% of Coronavirus-Related Fake News, Oxford Study Finds

- YouTube videos with false information gather more shares on social media than the videos of five leading news broadcasters combined.
- Facebook is the most popular platform for sharing YouTube misinformation videos in comparison with Twitter and Reddit.

104

Schematisk bild som visar hur ett par skor som kostar 1 000 kr före tull passerar en tullmur om 200 kr och därmed efter tull kostar 1 200 kr.

108

Foto. Omgivna av en sandig och torr slätt står människor i alla åldrar med sina få tillhörigheter bredvid sig. I förgrunden sitter en pojke klädd i jeansjacka och jeans på en plastsäck. Intill honom ligger en annan plastsäck, några påsar och en plastdunk.

I bakgrunden skymtar två hyddor och ett lågt träd.

114

Foto. Ett rum där ungdomar i samma ålder sitter vid flera långa bord. Uppsatta skyltar vid borden bär namnen på olika länder så som Grekland, Kina, USA, Australien och Ryssland skrivna på engelska.

118

Foto. En aktivist bär ett plakat med texten "Fossils war, people love peace".

119

Foto. Stort IKEA-varuhus i Ryssland.

120

Foto. Panel med 8 nordiska politiker. Bakom dem står de deltagande ländernas flaggor.

121

Schematisk bild. FN:s organisation. Följande organ ligger under Generalförsamlingen:

- Förvaltarskapsrådet
- Säkerhetsrådet
- Sekretariatet
- Internationella domstolen
- Ekonomiska och sociala rådet som har under sig fackorgan/underorgan som UNHCR, UNICEF, UNDP med flera (de sistnämnda underorganen sorterar även direkt under generalförsamlingen).

123

Foto. FN:s generalförsamling. Två elektroniska skyltar på ömse sidor om podiet anger resultatet av omröstningen som följer:

Voting Result:

In favour: 93

Against: 24

Abstention: 58

124

Foto. Flyktingar tas emot av personal från UNHCR.

125

Foto. President Macron inspekterar ett kinesiskt hedersgarde med president Xi Jinping vid sin sida.

126

Foto. De anställda bär skyddsdräkter och munskydd.

127

Foto. Fyra demonstranter står på knä framför en lång banderoll med texten "IOC: We reject your genocide games". De fyra demonstranterna håller upp var sitt plakat med texterna: "Stop Tigray genocide", "Free Tibet", "Free Hongkong" och "Free uyghurs".

135

Foto. En beriden herde vaktar en stor flock med nötboskap vid ett vattenhål. Omgivningarna utgörs av ett öppet gräslandskap med enstaka palmdungar.

136

Foto. En grupp barn i olika åldrar. Närmast kameran står en pojke som har en stor färggrann papegoja sittande på handleden.

137

Foto. Demonstration mot en bakgrund av skyskrapor. En tjej håller upp ett plakat med texten: "Save the Amazon. Hold your breath! Your home is on fire".